

**ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԵՌՈՒՍՏԱՏԵՍՈՒԹՅԱՄԲ
ՀԱՂՈՐԴՎՈՂ ՍԵՐԻԱԼՆԵՐԻ
ԲՈՎԱՆԴԱԿԱՅԻՆ ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ**

*Մամվել Մանուկյան, Դիանա Գալստյան,
Լիլիթ Հակոբյան, Սեդա Սարիբեկյան*

Հայաստանի հեռուստաթերում սերիալներին է տրամադրվում եթերա-
ժամանակի ամենամեծ հատվածը: «Նորավանք» գիտակրթական հիմնա-
դրամում Հայաստանի և Ադրբեջանի ինֆորմացիոն դաշտի ուսումնասի-
րության ծրագրի շրջանակներում ստացված տվյալները հաստատում են
այդ փաստը: Մասնավորապես, 2017թ. սեպտեմբերի 4-ից մինչև 10-ը ժա-
մանակահատվածում, Հայաստանի առավել դիտվող «Արմենիա», «Շանթ»
և «Հ1» հեռուստաալիքներով¹, «փրայմ թայմում» (18:00 – 24:00) ցուցադրված
հեռուստահաղորդումների ընդհանուր ծավալում, սերիալներին տրամա-
դրվել է ժամանակի համապատասխանաբար 64.1%, 81.3% և 43.5%-ը
(տե՛ս *Աղյուսակ 1*):

Այդ պատճառով հեռուստատեսության բովանդակության ուսումնա-
սիրության շրջանակում սերիալների ուսումնասիրությունն ունի առանձնա-
հատուկ նշանակություն: Դրանց ուսումնասիրությունը կարևոր է ներկա-
յացվող արժեքների և վարքային մոդելների տարածման տեսանկյունից՝
հաշվի առնելով դրանց հասարակական նշանակությունը:

Ուսումնասիրության ընթացքում սերիալները պայմանականորեն
դասակարգվել են չորս խմբում.

- Հեռուստաալիքների կողմից նկարահանվող սերիալներ;

¹ «Նորավանք» ԳԿՀ ավագ փորձագետ, սոց.գ.թ.:

² «Նորավանք» ԳԿՀ Տեղեկատվական հետազոտությունների կենտրոնի ղեկավարի տեղակալ:

³ «Նորավանք» ԳԿՀ Տեղեկատվական հետազոտությունների կենտրոնի փորձագետ:

⁴ ԵՊՀ սոցիոլոգիայի ֆակուլտետի բակալավրիատի IV կուրսի ուսանողուհի:

¹ *Մ.Մանուկյան*, «Հեռուստալսարանի դինամիկան Հայաստանում 2012-2016թթ.», «21-րդ դար», թիվ 6 (76), 2017:

Աղյուսակ 1.

«Արմենիա», «Շանթ» և «Հ1» հեռուստաալիքների հեռարձակումներն ըստ հեռուստահաղորդումների տիպերի ծավալների 2017թ. սեպտեմբերի 4-ից մինչև 10-ը ժամանակահատվածում²

Հաղորդման տիպ	Հեռուստաալիք			Ընդամենը
	Արմենիա	Հ1	Շանթ	
Սերիալ	64.5%	43.5%	81.3%	64.4%
Գ/Ֆ	0.0%	33.0%	0.7%	11.5%
Լուրեր	11.1%	5.5%	6.3%	7.2%
Ժամանցային	9.1%	1.8%	5.1%	5.0%
Հումերդ	3.7%	4.7%	0.0%	2.5%
Լրատվական-վերլուծական	5.2%	1.7%	0.0%	1.8%
Ուսովիզնոսկոպ	5.0%	0.1%	0.9%	1.6%
Քաղաքական/վերլուծական	1.5%	0.0%	2.7%	1.5%
Մշակութային/վերլուծական	0.0%	3.3%	0.0%	1.1%
Տիկալոգիա	0.0%	1.2%	1.3%	0.9%
Ճանաչողական/մշակութային	0.0%	1.8%	0.5%	0.8%
Մարզա	0.0%	1.8%	0.0%	0.6%
Բժշկական հաղորդում	0.0%	0.0%	1.2%	0.5%
Հասարակական/վերլուծական	0.0%	0.8%	0.0%	0.3%
Վ/Ֆ	0.0%	0.7%	0.0%	0.2%
Ընդամենը	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

- Հնդկական սերիալներ;
- «Ժամանցային սերիալներ» կամ սիթքոմներ՝ տվյալ հեռուստաալիքի արտադրության հումորային ժանրի սերիալներ, օրինակ՝ «Արմենիա» հեռուստաընկերության «Դոմինոն» և «Ֆուլ Հաուսը»;
- «Ֆիլմաշար սերիալներ», որոնք միմյանց հետ սյուժետային կապ չունեցող սերիալներ են:

Առկա թեմաները, արժեքներն ու նորմերը, ագրեսիայի առկայությունը և սերիալներում գործածվող լեզուն ուսումնասիրվել են առավել վարկանիշային սերիալների միջոցով, մասնավորապես՝ «Նոան հատիկ» («Արմենիա»), «Օտարը» («Շանթ»), «Բացիր աչքերդ» («Հ1»)³: Յուրաքանչյուր սերիալից քանակական և որակական վերլուծության է ենթարկվել 5-ական սերիա: Որպես վերլուծության միավոր ընտրվել է առանձին

² Ս.Մանուկյան, Դ.Գալստյան, «Ինչ են մատուցում լսարանին Հայաստանի հեռուստաալիքները», «Նորավանք» ԳԿՀ, «Գլոբուս», թիվ 9, 2017:

³ Youtube-ում դիտումների քանակով առաջատարն է «Նոան հատիկը», որի դիտումները հասնում են միջինը 300.000-ի (իսկ առաջին սերիան՝ 793 324 դիտում ունի), մինչդեռ «Օտարը» և «Բացիր աչքերդ» սերիալները գրեթե հավասար դիտումներ ունեն՝ մոտ 50.000:

տեսարանը, որի տևողությունը միջինը 1-1.5 րոպե է, ընդհանուր տեսարանների քանակը կազմել է 629 (մանրամասն տե՛ս Աղյուսակ 2).

Աղյուսակ 2.

Տեսարանների քանակը և տևողությունը սերիալներում

Սերիալի անունը	Սերիայի համարը	Տեսարանների քանակը	Տեսարանի միջին տևողությունը, Ժ:ր:վ	Սերիայի տևողությունը, Ժ:ր:վ
Բացիր աչքերդ	1	58	0:00:34	0:32:47
	2	46	0:00:45	0:34:28
	3	36	0:01:03	0:37:38
	4	41	0:00:55	0:37:27
	5	49	0:00:48	0:39:12
Ընդամենը		230	0:00:47	3:01:32
Նոան հատիկ	65	63	0:00:34	0:35:45
	66	73	0:00:30	0:36:06
	67	27	0:01:24	0:37:49
	68	59	0:00:38	0:36:54
	69	71	0:00:31	0:36:44
Ընդամենը		293	0:00:38	3:03:18
Օտարը	1	35	0:01:28	0:51:17
	2	17	0:02:20	0:39:37
	3	19	0:02:12	0:41:46
	4	23	0:01:49	0:41:55
	5	12	0:03:04	0:36:44
Ընդամենը		106	0:02:00	3:31:19
Ընդամենը	15	629	0:00:55	9:36:09

Հեռուստասերիալների թեմաները: Հեռուստասերիալներում ներկայացված հիմնական թեմաներն են՝ իշխանություն և փող, սեր և ասելություն, արդարություն և սոցիալական անհավասարություն, ընտանիք և սերունդների հարաբերություններ, հայրենիք և բանակ, ընկերություն, կրթություն և այլն: Թեմաների գերակայությունները կախված են սերիալի բովանդակությունից: Արժեքներն ու նորմերը «միահյուսված» են և արձարծվում են թեմաների միջոցով:

Արժեքները և նորմաները հեռուստասերիալներում

1. «Սոցիալական անհավասարությունը» ամենաձավալուն ու շրջանառվող թեման է: Հասարակությունը խիստ բևեռացված է ներկայացվում, իս-

պատ բացակայում է «միջին» քաղաքացին: Հերոսները կամ հիերարխիայի բուրգի վերևում են, կամ ներքևում ու սպասարկում են վերին խավի շահերը: «Ներքինները» ներկայացվում են որպես անգոր, ենթակա և համակերպվող: Հարկ է նշել, որ հակառակ կողմը՝ «վերինները», նույնպես ունեն ընդգծված բացասական երանգներ՝ հղփացած, անօրեն ու ինքնավստահ: Բարձր խավին է պատկանում միայն հարուստը և իշխանավորը: Նման հատվածային ներկայացված սոցիալական իրականությունը բազմակի կրկնությունների հետևանքով ստեղծում է իրականության համապարփակ պատկերի տպավորություն:

2. **«Փողը»:** Սոցիալական անհավասարության համատեքստում ձևավորվում է փողի՝ որպես ամենագերակա արժեքի ընկալումը:

3. **«Ընտանիք»:** Ընտանիքը ներկայացված է մակերեսային: Բոլոր ընտանիքներում հարաբերությունները կոնֆլիկտային են: Սերիալներում, որպես կանոն, բացակայում է լիարժեք և երջանիկ ընտանիքը: Իսկ եթե որևէ ընտանիքում բացակայում են կոնֆլիկտները, ապա ընտանիքի անդամներից որևէ մեկը պարտադիր հիվանդ է, իսկ ընտանիքը՝ ծանր ֆինանսական վիճակում: Ծնողական սերն արտահայտվում է միայն գոհաբերականության միջոցով:

Սերիալում, որպես կանոն, առկա է ընտանեկան բռնություն⁴: Թեմայի շրջանակներում լուծման եղանակ է առաջարկվում իրավիճակին համակերպվելը: Սերիալներում ներկայացված ընտանիքներում կինն ունի խիստ սահմանափակ իրավունքներ, մասնավորապես՝ զրկված է իր կարծիքն ազատ արտահայտելու հնարավորությունից:

Ընտանիքներում արձարծվում է նաև սերունդների միջև փոխհարաբերությունների հարցը:

4. **«Սիրո» թեման** առանցքային է բոլոր սերիալներում: Դրա ֆունկցիան սերիալի դիտողականության ապահովումն է: Սերը նույնպես, որպես կանոն, պարզունակացվում է: Գերակշռում են բացասական հուզական ապրումները, բացակայում են սիրո մեջ երջանիկ զույգերը: Հաճախ սիրո թեման ներկայացվում է ընտանիքի և ընկերության թեմաներին զուգահեռ: Ծնողական սերը ներկայացվում է որպես հանուն երեխայի եր-

⁴Մանրամասն տե՛ս *Անի Կոչոյան, Աննա Գևորգյան, «Առնականությունն ու գենդերային բռնությունը հայկական հեռուստասերիալներում», <http://www.y.su.am/files/Reserch%20paper%2003.09.2014..pdf>*

ջանկության ինքնագոհություն, իսկ որդիական սերը դրսևորվում է որպես ծնողի կամքի կատարում:

5. «Ընկերությունը» չի ներկայացվում որպես արժեք: Այն առավելապես ներկայացված է որպես ընկերներից մեկի շահագործում մյուսի կողմից: Ընկերությունը միասին ժամանակ անցկացնելն է և զվարճանքը: Սակայն հարկ է նշել, որ «Հ1»-ի վերջին սերիալներում առկա է նաև ընկերության՝ որպես անշահախնդիր օգնության, հատկանիշը: Այն ցուցադրվում է ավագ սերնդի մարդկանց միջև ընկերության միջոցով:

6. «Հայրենիքի» թեման, որպես կանոն, շաղկապվում է բանակի թեմային: Կարևորվում են զինվորի դերը, բանակում ծառայելու, հայրենիքը պաշտպանելու անհրաժեշտությունը: Մի դեպքում առկա է զինվորի հերոսացում, իսկ մյուս դեպքում ծառայելը ներկայացվում է որպես կյանքի կարևոր, բայց բնականոն ընթացք, այնպես, ինչպես ուսումը կամ աշխատանքը: Առաջին դեպքում ծառայելը հանգեցվում է հանուն հայրենիքի գոհվելուն, մյուս դեպքում ծառայելը ներկայացվում է դրական ֆոնով, որը նպաստում է անձի կայացմանն ու հասունացմանը:

Հեռուստասերիալների լեզուն: Սերիալներում կիրառվող լեզուն, որպես կանոն, առօրյա խոսակցական լեզուն է, հաճախ՝ գոեհկացված: Սերիալների որակի բարձրացման հարցում մաքուր հայերենի գործածումը պետք է սահմանել որպես կարևորագույն առաջնահերթություն:

Հուզական երանգները: Սերիալներում գերակշռում են բացասական երանգավորումն ու հոռետեսական դիրքորոշումները: Սերիալներում նման վատատեսական մթնոլորտն ավելի սրվում է բռնության, ագրեսիայի թե՛ խոսքային, թե՛ ֆիզիկական դրսևորումներով:

Ագրեսիայի դրսևորումները սերիալներում: Հեռուստաբովանդակության ուսումնասիրությունների շարքում մեծ թիվ են կազմում հեռուստատեսությամբ մատուցվող ագրեսիայի բացասական հետևանքների մասին հետազոտությունները: Հեռուստասերիալներում ագրեսիայի ուսումնասիրությունն իրականացվել է Ա.Բասի (1961թ.) սահմանման շրջանակում, ըստ որի՝ ագրեսիա է ցանկացած վարքային ձև, որը պարունակում է ուրիշին վնասելը կամ դրա սպառնալիքը: Բասն առանձնացնում է ագրեսիայի երկու տիպ (ֆիզիկական և խոսքային), որոնցից յուրաքանչյուրը բաժանվում է ակտիվ – պասիվ և ուղղակի – անուղղակի ենթատիպերի: Դրանց մեկնաբանությունները տրված են *Աղյուսակ 3*-ում:

Աղյուսակ 3.

Ագրեսիայի տիպերն ըստ Ա.Բասի

Ագրեսիայի տիպերը		Օրինակներ	
Ֆիզիկական	ակտիվ	ուղղակի	Ապտակել, խփել, հրել, ծեծել, դանակահարել
		անուղղակի	Դավադրություն, փոս փորել ուղղակի իմաստով
	պասիվ	ուղղակի	Գրգռվածություն, կոպտություն հայիոյանք, վիրավորանք, սպառնալիք
		անուղղակի	Չար կատակ, ծաղր, բամբասանք, վատաբանում, գրպարտություն
Խոսքային	ակտիվ	ուղղակի	Դիմադրություն, արգելել որևէ գործողություն, նստացույց
		անուղղակի	Ընդդիմադիր վարք, անհրաժեշտ գործողության չկատարում հրաժարվել տարածքն ազատելուց
	պասիվ	ուղղակի	Չխոսել, արհամարհել, հարցերին չպատասխանել
		անուղղակի	Անհամաձայնություն, հրաժարում անհրաժեշտ բացատրություններ տալուց

Նշված սահմանման կիրառմամբ ուսումնասիրվել են սերիալների յուրաքանչյուր տեսարանում ագրեսիայի առկայությունն ու բնույթը:

Ագրեսիայի առկայությունը. Ամենառեյթինգային հեռուստաընկերությունների փրայմ թայմում հեռարձակվող սերիալների ժամանակի մեկ քառորդից ավելի (27.7%) ժամանակահատվածում առկա է ագրեսիա: Գերակշռում է խոսքային ագրեսիան, որը կազմում է ընդհանուր ագրեսիայի 90%-ը⁵: Իսկ ֆիզիկական ագրեսիա է պարունակվել ընդհանուր ագրեսիայի 24.9% ժամանակում⁶:

Ագրեսիայի ամենամեծ ժամանակային ծավալը «Արմենիա» հեռուստաընկերությամբ հեռարձակվող «Նռան հատիկ» սերիալում է՝ ընդհանուր ժամանակի մոտ 40%-ը: Իսկ ամենափոքր ծավալը՝ «Հ1»-ի «Բացիր աչքերդ» սերիալում՝ 18% (տե՛ս Աղյուսակ 4):

Ակտիվ և պասիվ ագրեսիա: Սերիալներում առկա ագրեսիան կրում է համարյա բացառապես (99%⁷) ակտիվ բնույթ: Դրա արտահայտչաձևերն են՝ ապտակել, խփել, հրել, կոպտություն՝ հայիոյանք, վիրավորանք, սպառնալիք, չխոսել, արհամարհել, հարցերին չպատասխանել:

⁵ Այս ցուցանիշում ընդգրկված է ն՝ միայն խոսքային, և՛ խոսքային ու ֆիզիկական ագրեսիա պարունակող ժամանակը:

⁶ Այս ցուցանիշում ընդգրկված է ն՝ միայն ֆիզիկական, և՛ խոսքային ու ֆիզիկական ագրեսիա պարունակող ժամանակը:

⁷ Մտացվում է որպես ակտիվ ագրեսիայի ցուցանիշի հարաբերություն ընդհանուր ագրեսիայի ցուցանիշին՝ $27.6 / (27.6 + 0.2) = 0.993$:

Աղյուսակ 4.

Խոսքային և ֆիզիկական ագրեսիան սերիալներում

Ագրեսիայի տիպը	«Բացիր աչքերդ» («Հ1»)		«Նոան հատիկ» («Արմենիա»)		«Օտարը» («Շանթ»)		Ընդամենը	
	N	Տոկոսություն	N	Տոկոսություն	N	Տոկոսություն	N	Տոկոսություն
Խոսքային	10	9.6%	43	33.4%	22	19.5%	75	20.8%
Ֆիզիկական	7	6.7%		0.0%	3	1.7%	10	2.7%
և ֆիզիկական, և խոսքային	1	1.6%	8	6.3%	5	4.5%	14	4.2%
Ընդամենը առկա է	18	18.0%	51	39.7%	30	25.8%	99	27.7%
Առկա չէ	212	82.0%	242	60.3%	76	74.2%	530	72.3%
Ընդամենը	230	100.0%	293	100.0%	106	100.0%	629	100.0%

Ուղղակի և անուղղակի ագրեսիա: Ագրեսիան նույնպես սերիալներում կրում է համարյա բացառապես ուղղակի բնույթ՝ դավադրություն, ընդդիմադիր վարք, անհամաձայնություն և կազմում է ընդհանուր ագրեսիայի մոտ 99%-ը:

Սերիալներում ագրեսիայի բացառապես ակտիվ և ուղղակի բնույթն անուղղակիորեն արտահայտում է նաև սերիալների սյուժեների պարզունակությունը:

Աղյուսակ 5.

Ակտիվ և պասիվ ագրեսիայի առկայությունը սերիալներում

Ագրեսիայի տիպը	«Բացիր աչքերդ» («Հ1»)		«Նոան հատիկ» («Արմենիա»)		«Օտարը» («Շանթ»)		Ընդամենը	
	N	Տոկոսություն	N	Տոկոսություն	N	Տոկոսություն	N	Տոկոսություն
Ակտիվ	17	17.8%	51	39.7%	29	25.4%	97	27.6%
Պասիվ	1	0.2%	-	0.0%	1	0.4%	2	0.2%
Առկա չէ	212	82.0%	242	60.3%	76	74.2%	530	72.3%
Ընդամենը	230	100.0%	293	100.0%	106	100.0%	629	100.0%

Հասկանալի է ներկայացված ցուցանիշների համադրումը «Նոան հատիկ» սերիալի սցենարիստի հարցազրույցներից մեկի հետ. «Մարդիկ շատ են խարազանում, երբ հեռուստասերիալներում տեսնում են սպանություն, վեճ կամ յուրաքանչյուր վատ տեսարան, բայց չէ՞ որ բարին մատնանշելու համար պետք է ցույց տալ կյանքի հակառակ կող-

ւր՝ չարք, վատք, անկարելին ու դրանով սովորեցնել, թե ինչն է վատ ու ինչից պետք է հեռու մնալ⁸»։ Սցենարիստի խոսքից բխում է, որ նա սերիալը դիտարկում է ոչ միայն որպես ժամանցային բնույթի հաղորդում, այլև դրանում տեսնում է մարդկանց կրթելու, դաստիարակելու ֆունկցիա։ Մինչդեռ, դժվար է պատկերացնել, որ կոնկրետ այս սերիալում ագրեսիվության դիտարկված մեծ ցուցանիշը և ագրեսիվ վարքի առատությունը ծառայում են ռեժիսորի նշած դաստիարակչական նպատակներին։ Այն կարող է ունենալ նաև հակառակ էֆեկտը։

Աղյուսակ 6.

Ուղղակի և անուղղակի ագրեսիան սերիալներում

Ագրեսիայի տիպը	«Բացիր աչքերդ» («Հ1»)		«Նոան հատիկ» («Արմենիա»)		«Օտարը» («Շանթ»)		Ընդամենը	
	N	Տոկոսություն	N	Տոկոսություն	N	Տոկոսություն	N	Տոկոսություն
Ակտիվ	16	16.6%	51	39.7%	30	25.8%	97	27.3%
Պասիվ	2	1.3%	-	0.0%	-	0.0%	2	0.4%
Առկա չէ	212	82.0%	242	60.3%	76	74.2%	530	72.3%
Ընդամենը	230	100.0%	293	100.0%	106	100.0%	629	100.0%

Այդ են վկայում դեռևս 20-րդ դարի սկզբից կատարված բազմաթիվ հետազոտությունները⁹, որոնք ապացուցում են, որ **բռնության տեսարանները լսարանում բարձրացնում են ագրեսիվությունը**։ Ագրեսիվ վարքի կրկնօրինակումը կարող է պայմանավորված լինել որոշ հանգամանքներով, օրինակ՝ *ագրեսիվ հերոսի հետ նույնականացումը, ագրեսիվ ֆիլմում առկա են այնպիսի պայմաններ, որոնք համընկնում են հեռուստադիտողի իրական կյանքի փորձին* կամ գուցե *հեռուստահերոսի մեջ առկա են ազատարարի կամ փրկարարի որոշ դրսևորումներ*¹⁰։ Սերիալներում ագրեսիայի տեսարանների շարունակական ցուցադրումը հեռուստալսարանին «ընտելացնում» է դրան՝ ագրեսիան վերածելով նորմատիվային վարքի։

Առավել քիչ ագրեսիվ տեսարաններ ունեցող «Բացիր աչքերդ» հեռուստասերիալի պրոդյուսերն իր հարցազրույցներից մեկում նշում է, որ

⁸ «Դիանա Գրիգորյանը՝ նոր հեռուստասերիալի մասին», <https://life.panorama.am/hy/news/2017/09/07/diana/649461>

⁹ *Лацис А.Э., Дети и кино [Текст] / А.Лацис, Л.Кейлина; Под ред. Е.Угаровой; Предисл. Пистрак; Главсоцвос. Наркомпрос; Обложка: С. В. [Москва] (1928).*

¹⁰ Այս մասին խոսվում է նաև *Վ.Միրաքյանի* «Ագրեսիվ սոցիալական դիրքորոշումների ձևավորումը լրատվամիջոցներով» հոդվածում։

Տե՛ս http://www.noravank.am/img/detail.php?ELEMENT_ID=6099

իրենց գլխավոր նպատակն ու հաղորդագրությունն է, որպեսզի առավել ուշադիր ու սրտացավ լինենք մեր կողքին ապրող մարդկանց հանդեպ¹¹: Այս սերիալը ցուցադրվել է հանրային հեռուստաընկերության եթերում, դրականորեն տարբերվում է թե՛ լեզվական ոճով և թե՛ արժեքների, թեմաների մատուցման ձևով:

Ընդհանուր առմամբ, հայկական արտադրության սերիալները միատիպ են, կրկնվող և կանխատեսելի սցենարով, հաճախ սյուժեն կառուցված է հերոսի անձնական ողբերգության շուրջը: Սերիալներն առավելապես ազդում են հանրության հուզական ոլորտի վրա՝ բաց թողնելով գիտակցականը: Շրջանառվում են ավելի շատ բառեր, քան գաղափարներ, այդ պատճառով առանձնացված թեմաներում չի արտահայտվում որևէ գաղափարական հիմք: Դրանք չեն արտացոլում տվյալ երևույթի կամ արժեքի խորությունն ու իմաստը: Այսօր Հայաստանում, մեծ հաշվով, գերիշխող են մնում միատիպ՝ «ընթացքում ձևավորվող», անհետևողական սցենարով «դժբախտ» սերիալները¹²: Շարունակական պրոբլեմատիկ սոցիալական ներընտանեկան ու միջանձնային հարաբերությունների վնասակար մոդելների, արժեքների աղավաղված ներկայացումը, բացասական տրամադրությունների ցուցադրումը չեն կարող անհետևանք մնալ, դրանք կարող են հանգեցնել սոցիալական ապատիայի: Այս տեսանկյունից չի կարելի թերագնահատել սերիալների ազդեցությունը հասարակության վրա:

Այնուամենայնիվ, հասարակության վրա հայկական հեռուստատեսությամբ ցուցադրվող սերիալների ազդեցության մասին լիարժեք պատկերացում կազմելու համար անհրաժեշտ է լայնածավալ հետազոտություն հեռուստասերիալներ դիտող հանրության շրջանում:

Պետք է ընդունել, որ հաշվի առնելով սերիալների մասսայականությունը բոլոր հատկանիշներով (ռեժիսորական, օպերատորական, սյուժետային և դերասանական)՝ հայկական հեռուստատեսություն անհրաժեշտ են որակյալ հայկական սերիալներ: Ակնհայտ է, որ հեռուստասերիալը կարող է լինել և՛ հետաքրքիր, և՛ միաժամանակ լինել բարձր մշակութային՝ հեռուստադիտողի դաստիարակության առումով:

¹¹ «Բացիր աչքերդ» հեռուստասերիալը մեր կողքին ապրող մարդկանց ճակատագրերի մասին է. Պրոդյուսեր, <https://life.panorama.am/hy/news/2017/12/20/bacir-achqerd/684843>

¹² Մ.Մանուկյան, Դ.Գալստյան, «Հեռուստասերիալները՝ որպես բովանդակություն և ծավալ», http://www.noravank.am/arm/issues/detail.php?ELEMENT_ID=6880